सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककुर्दतिवत् (230) ज्ञेयानि। स्पर्धः, [1]स्पर्धितमनेन, [2]स्पर्धनः, [3]स्पर्धालुः[A], [4]स्पर्धा, [5]प्रस्पर्धी इमानि रूपाण्यधिकान्यत्रेति विशेषः।

(1947) "स्पश बाधनस्पर्शनयोः"

(I-भ्वादिः-887. सक. सेट्. उभ.)

'बाधने स्पर्शने चार्थे हिक्कादौ स्पशते स्पशेत् ॥' (श्लो. 166) इति देवः। '—बाधनस्पाशनयोः' स्पाशनं—ग्रन्थनम्' इति स्वामी। '—ग्रन्थ-बाधयोः' इति वोपदेवः। "'—बाधनस्पशनयोः' पशेत्येके। पषेत्यन्ये। हिंसार्थं दोषसूचनं स्पश [र्श]नम्" इति धा. का. व्याख्या (2-27)।

"अत्र स्वामी 'पष इत्येके इति, तेन पाषण्डः पाषाणः (इति सिद्धौ)" इत्याह। दुर्गशाकटायनयोरप्ययमेव पक्षः। अनयोः पाठे 'प्रतिस्पशो विसृजस्तूर्णितमः' (ऋक् 4-4-3) 'यतो व्रतानि पस्पशे' (ऋक्. 3-22-19) 'अपसर्पश्चरः स्पशः' (नामलिङ्गानुशासने क्षत्रवर्गे) 'शब्दविद्येव नो भाति राज-नीतिरपस्पशा' (शिशुपालवधे 2-112), इत्यादिप्रयोगोऽनुगुणः। पाषण्डपाषाण-प्रयोगस्तु '(पष) अनुपसर्गात्' (ग. सू. चुरादिः) इति कथादेर्भविष्यति। यद्वा—'पष बन्धने' इति युजादेः। अस्ति चायं युजादौ। यद्वक्ष्यति चुरादौ 'पश बन्धने' इत्यत्र मैत्रेयः—'पष बन्धने इति युजादावेके पठन्ति' इति। अत्र स्वामिकाश्यपादयः—पाशादि (4-2-49) दर्शनात् पशेति पठन्ति। पाशादयोऽपि चौरादिकेन बन्धनार्थेनापि सिद्धाः। पशुशब्दस्तु पशेर्व्युत्पादयिष्यते। पसेति दन्त्यान्तस्सौत्रो धातुः" इति माधवेनोक्तम् अत्र अनुसन्धेयम्। सर्वाण्यपि रूपाणि भौवादिककाशतिवत् (178) ज्ञेयानि।

---

1. 'क्तोऽधिकरणे च—' (3-4-76) इति कर्तृभावाधिकरणेषु क्तप्रत्ययः।
2. 'अनुदात्तेतश्च—' (3-2-149) इति तच्छीलादौ युच्प्रत्ययः।
3. 'अत्र स्पर्धां लात्यादत्ते मितद्वादित्वाद् (वा. 3-2-180) डुः' इति धा. का. व्याख्यायाम् (1-2)।
4. 'गुरोश्च हलः' (3-3-103) इति स्त्रियामकारप्रत्ययः।
5. णिनिप्रत्यये रूपमेवम्।

A. '.....स्पर्धालुधीगाधितकार्यबाधिनम्।' धा. का. 1-2.